

Global Risks: het echte risico is, dat wij achter de feiten aanlopen

Soms nemen wij de mond een beetje vol en noemen dingen 'global'. Vooral in functietitels was dat lange tijd een goed gebruik. Investment bankers waren vaak 'global head of..'. Terecht kan worden gevraagd of dat geen titelinflatie is. Een vergelijkbaar gevoel had ik, toen ik de vraag kreeg iets over 'global risks' te schrijven. Er bestaan rapporten van de VN en het World Economic Forum die elk jaar de global risks in beeld brengen. In deze bijdrage wil ik het WEF-rapport positief kritisch belichten en over het gebruik in het kader van het actuariële werk nadenken.

Dr. G.J. van den Brink RA is Managing Director van Risk Sigma GmbH, Director en lector aan de Goethe Business School en lector Risk Management aan de Frankfurt School of Finance and Management.

WAT MAAKT EEN RISK EIGENLIJK EEN GLOBAL RISK?

De Verenigde Naties definiëren global risks als volgt: 'A global risk can be defined as an event or condition that would have a significant negative impact on a large portion of humanity and ecosystems¹'. Het gaat dus om de volgende criteria:

1. Globale reikwijdte
2. Globale impact
3. Globale bedreiging

WAT IS DE HUIDIGE STAND?

De vervlechting van de verschillende economieën op de wereld, de concentratie van bepaalde grond- en hulpstoffen in bepaalde landen (veelal met een niet-democratische bestuursvorm) gecombineerd met de beperkte bereidheid zulke grondstoffen bij voorhanden zijn in de eigen regio te winnen en de kwetsbaarheid van bepaalde verkeersroutes en infrastructuur zorgen voor een grotere impact dan voorheen.

Zelden kwam dit duidelijker naar voren in de ESG-trends. Het moest allemaal snel en sommige besluiten waren rationeel nauwelijks te volgen. Het afsluiten van de gaswinning in Groningen is veel meer gedreven door emotionele aspecten, dan door de ratio. Intussen is de afhankelijkheid van de VS met betrekking tot energie importen toegenomen².

Veel interessanter is een analyse van de grond- en hulpstoffen, die voor de implementatie van de groene energieproductie nodig zijn. Om windmolens en zonnecellen en accu's te kunnen produceren zijn veel stoffen nodig die als zeldzame aarde bekend staan. China is hier veruit de grootste leverancier en heeft dat voor kort in de handelsstrijd op een niet mis te verstane manier duidelijk gemaakt.

Ook corona heeft ons gedrag maar heel beperkt veranderd. De afhankelijkheid van China werd breed uitgemeten toen de gevolgen voelbaar waren. Zo moesten medicijnen en mondkapjes weer in Europa worden gemaakt. Bedrijven bouwden productiecapaciteiten voor mondkapjes om veelal geheel geautomatiseerd te produceren, maar intussen wordt weer vlijtig in China gekocht. Het schijnt intussen vergeten te zijn, dat Nederlandse patiënten in Duitse ziekenhuizen moesten worden opgenomen, omdat de IC-capaciteit in Nederland ontoereikend was. Intussen waarschuwen politici en artsen dat Nederland niet klaar is voor een nieuwe pandemie. In plaats van 1.150 bedden zijn er 850 beschikbaar³.

De weerbaarheid in Europa is niet werkelijk vergroot⁴. De afhankelijkheid van China is de meest cruciale sectoren van onze economie toegenomen.

Zowel het WEF als ook de Verenigde Naties brengen de global risks jaarlijks in kaart. Als de verschillende WEF-rapporten met elkaar worden vergeleken valt op, dat de ESG-gerelateerde risico's steeds dominanter in de top-5 werden. Nauwelijks breekt de oorlog uit in de Ukraine en de conflict-gerelateerde risico's komen aan de top. In de top-5 staan alleen nog maar de extreme weergebeurtenissen, alle andere zijn conflict-gerelateerd.

DE RUSSEN PROBEREN VEELAL INSTABILITEIT TE FORCEREN

Interessant is, dat misinformatie en sociale polarisatie op de vierde en vijfde plaats staan. Deze risico's zijn direct aan Rusland gerelateerd, maar ze spelen al veel langer. Rob de Wijk laat dat in zijn boek 'De Slag om Europa' heel duidelijk zien. De Russen hebben zich altijd groter voorgedaan dan ze waren en proberen veelal instabiliteit te forceren. Daarbij worden media en politieke partijen beïnvloed, ook al wordt dat stevig ontkend.

Wat er gebeurt, als het landsbelang uit het oog wordt verloren, kunnen we momenteel dagelijks in de politiek zien. 4% van de bevolking heeft nog vertrouwen in 'Den Haag' en ondernemingen en sleutelpersoneel vragen zich, of Europa nog wel de plek is om in te investeren. Want instabiliteit in de politiek in een dichtgeregelde omgeving neemt de laatste lucht om te ademen. Dit risico komt in de lijst van het WEF helemaal niet voor.

Het is goed de basis van onderzoeken goed te analyseren, voordat met de conclusies van dergelijke rapporten wordt gewerkt. Het WEF doet niet een feitelijke risicomeeting; het meet de gepercipieerde risico's. Weliswaar zijn meer dan 900 experts gevraagd, maar het lijkt er toch meer op, dat de acute risico's worden genoemd, die of al in het incident of tenminste in het *emerging stadium* zijn.

De politieke instabiliteit doet de rest. Importtarieven zijn weer *en vogue* (hoewel iedere gemiddelde econoom weet, dat zij ten koste van de handelsvolumes gaan) en de manier waarop zij worden ingevoerd zorgt voor additionele onzekerheid. Overheidsbeleid dat voor een goed raamwerk moet zorgen voor langdurige investeringsbeslissingen binnen ondernemingen, is ver te zoeken. Het gevolg is duidelijk: hoge functionarissen zelfs binnen het toezicht begonnen hun ongenoegen te uiten over de ESG-gerelateerde wetgeving, terwijl ondernemingen de stille aftocht bliezen. Plaatsvervangend kunnen hier de president van de Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht, Boskalis, Shell, BP en nu ook Thyssen Group worden genoemd. Het nieuwe VS-beleid is de doodsteek voor het Europese klimaatbeleid. 'Drill baby, drill' is de nieuwe toon van een land dat energie technisch zelfvoorzienend kan zijn. Tegelijkertijd breekt het als één van de belangrijkste afzetmarkten voor Europa door invoerheffingen weg en VS-producten krijgen een vrijere toegang tot de EU-binnenmarkt.

WAT IS TE DOEN?

In deze bijdrage kunnen acties alleen maar kort worden aangestipt.

1. Neem afscheid van het woord procrastinatie.

Te lang worden de grote problemen van deze tijd voor ons uitgeschoven, omdat niemand de vingers wil branden. Denk aan de vergrijzing, de met weer en klimaat samenhangende veranderingen, het op orde houden van de infrastructuur (bijvoorbeeld stroom- en waternet) en de aanpak van vervuiling. Kan dat in ons politiek systeem? Ja, maar dan moeten de verwachtingen aan politici weer zo geformuleerd worden, zoals Bondskanselier Schmidt⁵ dat deed. Hij verwachtte van politici: 1) een duidelijke waarneembare moraal, 2) de vaardigheid om een nuchtere rationele analyse van een probleem te maken, 3) de kracht om op basis van de analyse de noodzakelijke consequenties af te leiden, 4) de dapperheid en consistentie om de consequenties niet alleen in het openbaar uit te leggen maar ook te realiseren.

2. Kijk verder dan de waan van de dag

Het gaat er om vroegtijdig veranderingen te onderkennen, die tot trendbreuken kunnen leiden. Dat lukt niet altijd door alleen naar data te kijken. Daarvoor is een goede, gedegen scenarioanalyse nodig (niet te verwarren met sensitiviteitsanalyse). Dat vraagt om noeste arbeid en gedegen analyse van potentiële oorzaken en gevolgen en vooral ook de versterkende en verzwakkende wisselwerkingen daartussen.

3. Bedenk de ultieme consequentie van beleid

Beleid wordt snel gemaakt, omdat politici denken dat ze moeten handelen op een bepaalde gebeurtenis. Dit leidt tot andere afhankelijkheden, die gevaarlijker kunnen zijn, dan de bestaande.

4. Diversifieer en innoveer!

Als stabiliteit ontbreekt, dan is het goed niet (te) afhankelijk te zijn van elementen die zich snel kunnen veranderen.

Innovatie werkt goed als de noodzaak duidelijk is en er nog capaciteiten zijn om de innovatie ook daadwerkelijk door te voeren. Zonder innovatie kan de impasse niet worden doorbroken.

5. Blijf moedig

Ondernemingen die consequent aan hun strategiedoel vasthouden, maar flexibel blijven als het om de realisatie van de doelstellingen gaat, zijn vaak succesvoller.

Actuarissen zijn bij uitstek geschikt om trends in complexe situaties te analyseren, rationeel te blijven denken en die noodzakelijke stappen vooruit te denken, om de effecten van veranderingen en maatregelen goed weer te geven en besluitvorming te verbeteren. ■

1 – <https://unglobalriskreport.org/about>

2 – CBS (2025), Nederland afhankelijker van energie uit VS, minder van Rusland, <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2025/27/nederland-afhankelijker-van-energie-uit-vs-minder-van-rusland>

3 – RTL nieuws (2025). Politici en artsen waarschuwen: Nederland niet klaar voor nieuwe pandemie, <https://www.rtl.nl/nieuws/politiek/artikel/5494221/vijf-jaar-corona-nieuwe-pandemie-ic-capaciteit>

4 – Kratz, A and C. Boullenous (2024). Why Isn't Europe Diversifying from China?, <https://rthg.com/research/why-isnt-europe-diversifying-from-china/>, downloaded 02.09.2025

5 – H. Schmidt, https://www.google.com/search?sa=X&sca_esv=8c966bae1d54a914&rlz=1C5GCEM_enDE1154DE1154&sxrf=AE3Tif0pnAYk7KV25f_g5vE-FBFR1B1tNq:1756879845889&udm=39&fbs=AlljPw2KGh6wpocn18KlJpMw8n5Yp8-1M0n6BD6JoVBP_K3fXvA3S3XGyupmJLmg20um-g802xpvK_P6JR85uWjclAh5Lgu05Mp0x-cljy0fvlHmPBb9Qv28DZsYl3qaXt17r0WL9XezZHxHV_vjz8U3PAaVvyR2_vRRK2sRNXBmQuB0Asa-dY3H408i2qkzh9iUHXWqTTK&q=helmut+schmidt+%3BCber+was+man+von+politikern+erwartet+darf+ved=2ahUKewi_j4K597uPAXWn6wHHCdCdEQ56gLegQIDRAB&biw=1148&bih=887&dpr=2#fpstate=ive&ip=1&vld=cid:bf6211fe,vid:n0CWkeBp9WU,st:0